

Protokół

trzydziestego drugiego posiedzenia 2. sesyi, 2. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 8. Października 1868 r.

Początek o godzinie 10. minut 50.

Obecni: Marszałek książe Leon Sapiecha.

• Sekretarze: Ks. Bawicz, Szujski, Tarnowski, Stanisław Pfeiffer.

Posłów obecnych z początku 110, w ciągu posiedzenia 120.

Komisarz rządowy c. k. Radca namiestnictwa Bartmański.

Protokół 31. posiedzenia odczytany przez Sekretarza Szujskiego przyjęty, z poprawką wytkniętej przez posła Grossa myłki druku, zaszelej w projektowanej przez komisję a przyjętej przez Sejm uchwale finansowej co do dodatku krajowego na rok 1868., w której to uchwale w ustępie 1, zamiast «podatków stałych z dodatkiem $\frac{1}{4}$ części», należy umieścić: «podatków stałych z dodatkiem $\frac{1}{3}$ części».

Sekretarz Szujski udczytuje spis petycyi wniesionych do dnia 8. października b r, i wniosek naglący posła Minkowicza i 26. posłów treści:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Prawo prezentowania dusz pasterzy przez większych właścicieli ustaje i przechodzi na gminy parafialne i dla tego
2. Szósta ostatnia część wydatków na budynki kościelne i parafialne przechodzi na gminy.
3. Wydziałowi krajowemu poleca się, ażeby projekt do ustawy na wyż wspomnionych zasadach wyrobił na najbliższej kadencji Sejmowej przedłożył.

Izba nie uznaje nagłości tego wniosku, lecz odsła takowy do Wydziału krajowego.

Poseł ks. Pawlików interpeluje ustnie przewodniczącego komisji edukacyjnej — czy jeszcze w ciągu obecnej kadencji będzie zdana sprawa z wniosku interpelanta co do rewizyi ustawy o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich.

Przewodniczący komisji poseł Mayer odpowiada, że komisya zajęta innemi naglejszemi sprawami — nie mogła wygotować sprawozdania — jednak przekaże przedmiot powyższy Wydziałowi krajowemu — ażeby tenże na najbliższej kadencji odpowiednie mógł przedłożyć wnioski.

Z porządku dziennego następuje trzecie czytanie ustawy o policyi drogowej — przy imiennem głosowaniu Izba odrzuca w trzeciem czytaniu ustawę 58. głosami przeciw 54.

Dalej zdaje poseł Smolka imieniem komisji konstytucyjnej sprawę z przedłożenia rządowego ustawy znoszącej postanowienia ograniczające udział niechrześcijańskich członków gminy w reprezentacji gminnej, tudzież z wniosku posła Hallera przekazanego komisji do opracowania uchwałą sejmową z d. 30. września 1868.

W rozprawie ogólnej przemawia przeciw wnioskowi komisji poseł Torosiewicz.

Za wnioskami komisji zaś poseł Hönigsmann.

Izba uchwała na wniosek posła Hubickiego zamknięcie dyskusji. — Zapisani mówcy za wnioskiem komisji posłowie Wężyk, Haller, Skrzyński i Dubs, wybierają jeneralnym mówcą Wężyka — mówcy przeciw wnioskowi zapisani posłowie: Gniewosz, Makowicz, Papezok, Krzeczunowicz, Kowbasiuk, posła Krzeczunowicza. — Po przemowie pana komisarza rządowego i sprawozdawcy — poseł Gołuchowski przy rozprawie szczegółowej wniosł przyjęcie wniosków komisji w całości — co izba przyjmuje — i następnie uchwała w trzecim czytaniu wnioski komisji w brzmieniu jak następuje :

U s t a w a

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca zmiany ustawy gminnej z powodu usunięcia postanowień ograniczających udział niechrześcijańskich członków gminy w reprezentacji gminnej.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. 1.

Postanowienie ordynacyi wyborczej dla gmin, ogłoszonej ustawą z dnia 12. sierpnia 1866. dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawarte w §. 15. ustępie 2., że przynajmniej dwie trzecie części radnych i zastępców, przez każde koło wybranych, powinny być wyznania chrześcijańskiego — pozostające w związku z tem postanowieniem §. 28. samej ordynacyi wyborczej dla gmin, dalej postanowienia ordynacyi wyborczej dla gmin w §. 35. w ostatnim ustępie, jakoteż postanowienie statutu miejskiego Krakowskiego z dnia 1. kwietnia 1866. w §. 46. ustępie 3., że naczelnikiem gminy (prezydentem miasta) lub jego zastępcą nie może być obrany, kto nie jest wyznania chrześcijańskiego, nareszcie ustawa z dnia 14. marca 1867., zmieniająca gminną ordynację wyborczą dla miasta Brodów, znoszą się i przestają obowiązywać.

Art. II.

Postanowienia §. 90. ust. gm. z dnia 12. sierpnia 1866. zmieniają się w następujący sposób :

Specyalne sprawy ludności chrześcijańskiej (§. 91.) o ile zawiadywane niemi podług ustaw należy do reprezentacji gminnej, zawiadywane będą przez tę reprezentację podług przepisów ustawy gminnej z tem jednak ograniczeniem, że izraelicy członkowie reprezentacji (rady i zwierzchności) gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednakże chrześcijańscy członkowie Rady gminnej nie stanowili przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybiera chrześcijańscy wyborcy gminy, w sposób ordynacyi wyborczej gminnej oznaczony, dla załatwienia spraw ludności chrześcijańskiej tylu chrześcijan, ile będzie potrzeba do uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał w sprawach chrześcijańskiej ludności potrzeba jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków i bezwzględna większość głosów członków obecnych.

Jeżeli naczelnikiem gminy jest nie chrześcijanin, wybierze chrześcijańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona, ze swego grona przewodniczącego, któremu przysługiwać będą co do załatwienia specyalnych spraw ludności chrześcijańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy przysługują naczelnikowi gminy.

Art. III.

Postanowienia §. 94. ust. gm. zmieniają się w następujący sposób :

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestayi (§ 77.) na członków gminy, na cele w §. 91. i 92. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma $\frac{2}{3}$ chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestaacy na chrześciańskich członków gminy na cele w §. 91. wskazane (Art. II.) nastąpić może za przyzwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze tak Rady gminnej, jak i Wydziału powiatowego, służyć te same środki prawne, co i przeciw uchwałom tych władz.

Art. IV.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Uchwała.

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wszystkie ustawy, przepisy i rozporządzenia dotyczące ludności izraelskiej z wszelką dokładnością zbadał i poczynił potrzebne kroki w drodze właściwej w celu zniesienia specjalnych ustaw, przepisów i rozporządzeń dla starozakonnych, nadających im dotychczasowe wyjątkowe stanowisko.

Zawieszenie posiedzenia o 6. wieczorem.

Dalszy ciąg posiedzenia o godzinie 6. minut 40. wieczorem.

Posłów obecnych 113.

Z porządku dziennego zdaje poseł Szujski imieniem komisji edukacyjnej sprawy z wniosku rządowego i wniosku posła Czerkawskiego o nadzorce dla szkół ludowych i prostuje następujące myłki druku w rozdanem sprawozdaniu:

W ostatnim ustępie §. 5. wierszu przedostatnim między słowa «szkół wynosi» należy włożyć słowa „młodzieży“ a zamiast «do wiejskiej rady» ma być powiedziane do «miejskiej Rady» — Tak samo w §. 6. wierszu 1. zamiast „wiejskiej» ma być powiedziane «miejskiej.» — W §. 8. zamiast ostatniego słowa «mogą» ma być umieszczone słowo «mają.» — W ostatnim ustępie §. 14. zamiast «wymienionych» «wymienionemi.» — Nareszcie w §. 22. zamiast „wybierać ma zastępcę“ — «wybierać ma na zastępcę.»

W rozprawie ogólnej przemawiają przeciw wnioskowi komisji posłowie ks. Stępek, ks. Guszalewicz, Kowbasiuk, — za temi wnioskami poseł Czerkawski i sprawozdawca.

Pan komisarz rządowy przemawia przeciw wnioskowi komisji — a za projektem rządowym.

W specjalnej rozprawie przyjmuje Izba §. 1. Do §. 2. stawia poseł Skrzyński zmieniającą ten paragraf poprawkę, jak następuje:

«W miejscowościach które mają jedną lub kilka szkół ludowych, nadzór szkolny nad temi szkołami wykonywany jest przez Radę szkolną miejscową.

Izba przyjmuje poprawkę posła Skrzyńskiego, poczem książę Marszałek na żądanie posła Majera i sprawozdawcy zawieszają posiedzenie.

Po przerwie minut 30 poseł Szujski imieniem komisji wnosi, opuścić §. 3. i 4. i znieść różnicę między miejskimi i wiejskimi Radami szkolnymi miejscowymi.

W miejscu §. 3. proponuje komisja następujący § 3. «Na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej, może Rada szkolna krajowa gdzie się tego okaże potrzeba, dla szkół kilku gmin jedną radę szkolną miejscową utworzyć.

Izba przyjmuje ten §. 3. — Następnie wnosi poseł Wodzicki Henryk przyjęcie dalszych paragrafów ustawy w całości.

Sprawozdawca przedstawia zmiany jakie przez komisję w ustawie poczynione zostały z powodu przyjęcia poprawki posła Skrzyńskiego — tudzież z powodu zamierzonych, a przez komisję przyjętych poprawek posła Hallera do §. 5. i posła Stępka do §. 15. mianowicie §. 5. (teraz §. 4.).

W skład Rady szkolnej miejscowej wchodzi:

- a) delegaci gminy —
- b) pasterze dusz lub ich zastępcy
- c) przewodnik szkoły lub przewodniczący szkół w miejscu istniejących.

Delegatów gminy do Rady szkolnej miejscowej i t. d., aby na każdą szkołę w miejscu wypadło i t. d. — Młodzieży izraelskiej o ile takowa do szkoły lub szkół uczęszcza, do Rady szkolnej miejscowej i t. d. jak w sprawozdaniu komisji.

W §. 6. wyraz „miejskiej“ należy opuścić, a wyraz „w mieście“ tak w tym paragrafie jak i wszędzie gdzie w tej ustawie przychodzi — przemienić na wyraz „w miejscu“.

§. 15. teraz (§. 14.) ma brzmieć.

Dusz pasterze mają prócz służącego im wraz z innymi członkami Rady szkolnej miejscowej prawa nadzoru — szczegółowe prawo i t. d. jak w sprawozdaniu.

Izba przyjmuje wszystkie następne paragrafy, do końca w całości z poprawkami przedstawionymi i uchwała trzecie czytanie w którym projektowaną przez komisję ustawę uchwała w osnowie pod %. załączony.

Tem ułatwiona petycja do l. 46 podana.

Następnie odseła Izba petycje do l. 21. 22. 23. 24. 49. 54. 57. 63. 76. 81. 84. 104. 105. 151. 154. 171. 177. 184. 204. 210. 232. 252. 255. 276. 292. 502. 512. 531. 387. dotyczące polepszenia bytu materialnego nauczycieli do Wydziału krajowego — celem wygotowania stosownego projektu.

Zamknięcie posiedzenia o 9. minut 45,

Przyszłe posiedzenie jutro o 10. z rana.

Porządek dzienny.

1. Sprawozdanie komisji budżetowej o wniosku rządowym w sprawie oddania funduszków indemnizacyjnych galicyjskich i krakowskiego w zarząd Wydziału krajowego.
2. Sprawozdanie komisji budżetowej z rachunków funduszu zapomogi dla dotkniętych klęską głodową mieszkańców Galicji za r. 1866 i 1867 jakoteż z budżetów tego funduszu za r. 1868 i 1869.
3. Sprawozdanie komisji budżetowej o budżetach funduszków indemnizacyjnych królestwa Galicji i Lodomerji tudzież Wielkiego ks. Krakowskiego na rok 1868 i 1869.
4. Sprawozdanie komisji budżetowej o budżetach krajowych w ściślejszem słowa znaczeniu, tudzież funduszków samoistnych na rok 1869.
5. Sprawozdanie komisji administracyjnej co do pozwolenia pobierania kopytkowego dla miasta Stanisławowa.
6. Sprawozdanie komisji petycyjnej
7. Sprawozdanie o petycji miasta Stanisławowa względem uzyskania półmilionowej pożyczki w skarbie Państwa.

Leon Książę Sapieha w. r.

Sekretarz
Pfeiffer.

Sekretarz
St. Tarnowski

Dalszy ciąg petycji

wniesionych do Sejmu do dnia 8. października 1868.

411. Gmina miasta Dębowca, przez p. Zyblikiewicza o prawo wyłącznego wyrobu i wyszynku miodu, piwa i wódki.

412. Gmina Budy, przez posła Wiśniewskiego użala się na przysądzone jej wynagrodzenie za odkóp służebnictwa i oświadcza się przeciw płaceniu na fundusz paraf. zapasowy i przeciw Radom powiatowym.

413. Gmina Widinów przez p. ks. Ozarkiewicza, o zniesienie ustawy do konkurencyi na fundusz parafialny zapasowy.

414. Gmina Karłów przez p. ks. Ozarkiewicza o zniesienie opłaty na fundusz paraf. zapasowy.

415. Gminy Zabłocie, Zaszcze i inne przez posła Wolnego, o prawo rybołostwa na Soli.

416. Gminy Bratkowice, Lipie i inne przez p. Wiśniewskiego użalają się na przysądzone im wynagrodzenie za służebnictwo, oświadczają się przeciw opłacie na fundusz parafialny i przeciw Radom powiatowym.

417. Gminy Widelki, Przewrotne i inne przez p. Wiśniewskiego użalają się na opłatę potrzeb kościelnych i fundusz zapasowy parafialny.

418. Mąciński Józef przez posła Smolkę przysłał 300 egzemplarzy broszury szkoła pszczelnictwa i prosi o pozwolenie przedstawić ul i korzyści, jaki ten system przynieść może dla kraju.
